

DOĞU ve GÜNEY CEPHESİ

DOĞU CEPHESİ

Uzun bir süre Osmanlı topraklarında huzur içinde yaşayan Ermeniler Fransız İhtilali ile birlikte Osmanlı Devletine karşı gelmeye başladılar. Ayrıca İngiltere ve Rusya'nın kışkırtması ile Doğu Anadolu'da bağımsız bir devlet kurma girişiminde dahi bulundular. Milli Mücadele sürecinde de Ermenilerin saldırgan tutum sergilemesi üzerine, TBMM Osmanlıdan kalan son düzenli birlik olan, Kazım Karabekir'in başında bulunduğu 15. Kolorduyu (Düzenli Ordu) Ermenilere karşı görevlendirdi. Sarıkamış, Kars ve Gümüşhane işgalden kurtarıldı. Türk orduları karşısında çaresiz kalan Ermeniler barış istemek zorunda kaldı. TBMM Hükümeti ile Ermenistan arasında 3 Aralık 1920'de Gümüşhane Barış Antlaşması imzalandı.

Gümüşhane Antlaşması ile;

- 1- Ermeniler, Doğu Anadolu'daki iddialarından vazgeçecek. **Ermenistan Sevr'i reddetti.**
- 2- Kars, Iğdır, Sarıkamış Türkiye'ye verilecek; Aras Nehri ve Çıldır Gölü sınır olacak. **Ermeniler işgal ettiği yerlerden geri çekilmişlerdir. Ermeniler Misakı milliye kabul eden ilk devlet oldu.**

Gümrü Antlaşması'nın Önemi

TBMM'nin kazandığı **ilk askeri ve siyasi** başarıdır.

Ermenistan, **TBMM'nin varlığını tanıyan** ilk devlet oldu.

Ermeni Hükümeti, **Sevr Antlaşması'nın geçersizliğini** kabul ederek, Doğu Anadolu'daki her türlü isteklerinden vazgeçmiştir. Böylece Ermeni meselesi kapanmıştır.

Gümrü Antlaşması'nda Osmanlı Devleti adı geçmemiş, böylece **"Türkiye"** ismi ilk kez devlet adı olarak uluslararası bir antlaşmada yer almıştır.

Gümrü Antlaşması ile **Doğu Cephesi** kapandı ve böylece milli mücadelede çözüme kavuşup kapanan ilk cephe oldu. Cephenin kapanması ile buradaki askeri güçlerimizin büyük bir kısmı Batı ve Güney Cephesi'ne gönderilmiştir.

Gümrü Misak-ı Milli'yi gerçekleştirme yolunda atılmış ilk adım oldu.

GÜNEY CEPHESİ

İngilizler, Mondros Ateşkes Antlaşması'ndaki kendi güvenlikleri ile ilgili maddelere dayanarak bölgeyi işgal ettiler. Yapılan anlaşma gereği İngilizler Urfa, Antep, Maraş, Hatay ve Adana çevresini Fransızlara bıraktı. Fransızlar Ermenilerle iş birliği içinde hareket etmeye başladı. Yapılan işgaller karşısında bölge halkı Kuvayimillie birliklerini kurarak direnişe geçti. Bu cephede düzenli ordu birlikleri savaşmamıştır. Milli Mücadelede ilk kurşun Hatay Dörttyolda Fransızlara karşı Kara Mehmet tarafından atılmıştır. Güney Cephesinde Maraş'ta Sütçü İmam ve Rıdvan Hoca, Antep'te Şahin Bey, Urfa'da Ali Saip Bey direnişin öncü isimleri olarak halka liderlik yapmışlardır.

MARAŞ SAVUNMASI

Fransızlar, gizli anlaşmalarla kendilerine verilmiş olan Maraş'ı işgal ettiler. Bölgede Ermenilerle iş birliği yapan Fransızlar, Türk halkına baskı ve şiddet uygulamaya başladı. Maraş Savunmasının öncü isimleri Sütçü İmam ve Rıdvan Hoca'dır. Maraş halkının kahramanca direnişi karşısında şehirde tutunamayan Fransızlar 12 Şubat 1920'de Maraş'ı terk etmek zorunda kaldı. Maraş halkının bu kahramanca mücadelesi karşısında TBMM Maraş'a KAHRAMAN ünvanını vermiştir.

Sütçü İmam

URFA SAVUNMASI

Ekim 1919'da Urfa'ya giren Fransızlar burada da Maraş'ta olduğu gibi bölge halkına sıkıntılar yaşatmaya başladı Fransızların Urfa'yı işgal etmeleriyle şehirde can ve mal güvenliği kalmadı. Bunun üzerine harekete geçen millî kuvvetler ve bölge halkı, özellikle Ali Saib Bey'in öncülüğünde yaptıkları mücadele ile Fransızları yendiler ve Urfa'yı düşman işgalinden kurtardılar (10 Nisan 1920). Türkiye Büyük Millet Meclisi, aldığı bir kararla Urfa ilimize mücadelesinden dolayı "ŞANLI" ünvanı verildi. (12 Haziran 1984).

Ali Saib Bey

ANTEP SAVUNMASI

Fransızların aynı bölgede bulunan ve konum olarak önemli bir noktada bulunan Antep'e girme girişimleri sonucu Antep halkı Şahin Bey öncülüğünde ayaklandı. Çeşitli sıkıntı ve yokluklara rağmen, şehri Fransızlara karşı korudular.

Özellikle Şahin Bey'in ve birliklerinin Fransızlara karşı gösterdiği kahramanlık, eşine ender rastlanan bir direniş örneği oldu. Aldıkları takviye kuvvetlerle Antep'e tekrar saldıran Fransızlar, bu sefer de Antep halkının bağımsızlık için verdiği amansız mücadele ve direnişiyle karşılaştılar. Şahin Bey Kilis-Antep kara yoluna kurduğu savunma hattıyla uzun süre Fransızların Antep'teki kuvvetlerine destek göndermelerini engelledi. Girdiği çatışma sırasında düşman ateşiyle şehit düştü. 1 Nisan 1920'de başlayan Antep savunması 9 Şubat 1921'de son buldu. BMM, Antep'liilerin bu kahramanca direnişinden dolayı Antep şehrine "GAZİ" unvanını verdi (8 Şubat 1921).

Şahin Bey

GÜNEY CEPHESİNİN KAPANMASI

Fransa, Güney Cephesi'ndeki Kuvayı Milliye birlikleri ve bölge halkının direnişi karşısında burada tutunamayacağını anlamış ve Sakarya savaşında kazanılması üzerine TBMM ile Ankara Antlaşması'nı (20 Ekim 1921) imzalayarak Hatay dışında işgal ettiği yerlerden çekilmiştir. Güney Cephesi'ndeki askeri mücadele sona ermiştir. Güney Cephesinde düzenli ordu değil, Kuvayı Milliye birlikleri ile düşmana karşı mücadele edilmiştir. Bölgede istediğini elde edemeyen Fransa Batı Cephesinde Yunanlılardan başarı beklemeye başladı. Güney cephesindeki kesin başarı Batı Cephesinde Türk ordusunun Yunan ordusuna karşı başarı kazanması ile olmuştur. (Ankara Antlaşması)

